

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра психології та педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної та
навчальної роботи

Анатолій Анатолій МАРТИНЕНКО

серпень 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Ергономіка та психологія праці»
(назва навчальної дисципліни)

підготовки **магістра**

(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності **053 «Психологія»**

(код і назва спеціальності)

Полтава
2024 рік

Handwritten signature

Робоча програма навчальної дисципліни «Ергономіка та психологія праці» для студентів спеціальності 053 Психологія, другого (магістерського) рівня вищої освіти. Складена відповідно до освітньої програми «Практична психологія», 2024 року.

Розробник: Хоменко Є.Г., доктор філософії за спеціальністю 053 Психологія, доцент кафедри психології та педагогіки.

Погоджено:

Гарант освітньої програми _____ Вікторія ШЕВЧУК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол від «27» серпня 2024 року №1

Т.в.о. завідувача кафедри психології та педагогіки _____ Вікторія ШЕВЧУК

«27» серпня 2024 року

Схвалено навчально-методичною комісією факультету філології, психології та педагогіки

Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

Голова навчально-методичної комісії факультету філології, психології та педагогіки _____ Віктор ЧЕРНИШОВ

«29» серпня 2024 року

Робоча програма навчальної дисципліни «Ергономіка та психологія праці» для студентів спеціальності 053 Психологія, другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Складена відповідно до освітньої програми «Практична психологія», 2024 року.

Розробник: Хоменко Є.Г, доктор філософії за спеціальністю 053 Психологія, доцент кафедри психології та педагогіки.

Погоджено:

Гарант освітньої програми _____ Вікторія ШЕВЧУК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол від «27» серпня 2024 року №1

Т.в.о. завідувача кафедри психології та педагогіки _____ Вікторія ШЕВЧУК

«27» серпня 2024 року

Схвалено навчально-методичною комісією
факультету філології, психології та педагогіки

Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

Голова навчально-методичної комісії
факультету філології, психології та педагогіки _____ Віктор ЧЕРНИШОВ

«29» серпня 2024 року

© Хоменко Є.Г., 2024 рік

© Національний університет імені Юрія
Кондратюка, 2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування Показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання денна	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 90			
Модулів – 1	Спеціальність: 053 Психологія	Рік підготовки: 1-ий	
Змістових модулів – 1		Семестр 2-ий	
	Індивідуальне завдання – не передбачено планом	Лекції 10 год.	
Практичні, семінарські 22 год.			
Лабораторні -			
Самостійна робота 58 год.			
Індивідуальна робота: -			
Вид контролю: Диференційований залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 32/58

2. Мета навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни: усвідомлення студентами значущості знань і вмінь про психологічні закономірності трудової діяльності, що забезпечують особистісне та професійне самовизначення, як необхідних умов обов'язкового досягнення особистого життєвого успіху, спрямованого на забезпечення власної життєвої стабільності, внутрішньої і зовнішньої державної безпеки.

Вивчення курсу дозволить сформувати наступні загальні компетентності: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Вивчення курсу дозволить сформувати наступні спеціальні компетентності: здатність організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах; здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності; здатність

дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Ергономіка та психологія праці» спирається на знання студентів з дисципліни «Психологія вищої школи».

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

- Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
- Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.
- Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності
- Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати в мінімальну позитивну оцінку числової (рейтингової) шкали.

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90-100	А	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції Здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий , що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82-89	В	Добре	Здобувач демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	Достатній , що забезпечує здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.

74-81	С	Добре	Здобувач в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.	Достатній, конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни.
64-73	D	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем,	Середній, що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.
60-63	E	Достатньо	Здобувач має певні знання матеріалу, передбаченого робочою програмою, володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використанням основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній, що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни.
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання заліку	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни Здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у Здобувача відсутні.	Низький, не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.

0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Здобувач не допущений до здачі заліку.	Незадовільний, здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни.
------	---	--	--	---

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: стандартизовані тести, які вирішуються на практичних заняттях; презентації результатів виконаних завдань самостійної роботи; диференційований залік.

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Основи ергономіки та психології праці.

Тема 1. Психологія праці як наукова галузь та навчальна дисципліна.

Історія створення психології праці. Предмет та об'єкт психології праці. Завдання психології праці. Взаємозв'язки психології праці з іншими дисциплінами. Методологічні принципи та методи дослідження психології праці.

Практичне заняття № 1.

Тема 2. Психологічний зміст трудової діяльності. Типи і види професій та їх психологічне підґрунтя.

Праця як вид діяльності. Психологія вивчення професій. Професія. Класифікація професій. Професіографія, професіограма, психограма. Загальна характеристика професій типу «людина-людина». Загальна характеристика професій типу «людина – природа». Загальна характеристика професій типу «людина – техніка». Загальна характеристика професій типу «людина – знакова система». Загальна характеристика професій типу «людина – художній образ». Мотивація трудової діяльності. Психологічні теорії мотивації. Управління мотивацією праці. Методи і методики дослідження мотивів.

Практичне заняття № 2.

Практичне заняття № 3.

Практичне заняття № 4.

Тема 3. Соціально-психологічні засади організації трудової діяльності.

Шляхи розвитку трудової діяльності. Екстремальні, субекстремальні та особливі умови діяльності. Психологічна готовність до діяльності в екстремальних умовах. Працездатність. Фактори та закономірності змін працездатності. Несприятливі функціональні стани : втома, монотонія, стрес. Шляхи, засоби і зміст заходів збереження працездатності. Методики дослідження працездатності.

Практичне заняття № 5.

Практичне заняття № 6.

Тема 4. Особистість і трудова діяльність.

Соціально-психологічні феномени в групі. Чинники, що впливають на ефективність роботи групи. Методики психологічної діагностики груп. Організування добору, відбору кадрів. Методи відбору працівників. Оцінювання діяльності персоналу. Атестація персоналу організації. Трудова адаптація, її сутність і види. Психологічні особливості адаптації осіб зрілого та похилого віку. Психологічні питання безпеки праці.

Практичне заняття № 7.

Практичне заняття № 8.

Тема 5. Ергономічний підхід до організації праці.

Ергономіка як складова психології праці. Основні теоретичні положення ергономіки. Методи і засоби ергономічних досліджень. Антропометричні дослідження. Дослідження санітарно-гігієнічних умови праці. Дослідження естетичних умови праці. Значення кольору в ергономічному вдосконаленні виробництва. Раціональне планування та організація робочого місця. Оснащення робочого місця. Фактори впливу на працездатність та втомлюваність людини фізичних та психологічних факторів виробничої діяльності. Режим праці та відпочинку. Ергономіка та дизайн робочого одягу. Рекомендації ергономіки щодо оформлення інтер'єру.

Практичне заняття № 9.

Практичне заняття № 10.

Практичне заняття № 11.

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усьог о	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
I змістовий модуль. Основи економічної психології						
Тема 1. Психологія праці як наукова галузь та навчальна дисципліна.	14	2	2			10
Тема 2. Психологічний зміст трудової діяльності. Типи і види професій та їх психологічне підґрунтя.	20	2	6			12
Тема 3. Соціально-психологічні засади організації трудової діяльності.	18	2	4			12
Тема 4. Особистість і трудова діяльність.	18	2	4			12
Тема 5. Ергономічний підхід до організації праці.	18	2	6			12
Усього годин	90	10	22			58

9. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми навчання
	Семінарські заняття не передбачені	-

10. Перелік питань для практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми навчання
1	1. Історія створення психології праці. 2. Предмет та об'єкт психології праці. 3. Завдання психології праці. 4. Взаємозв'язки психології праці з іншими дисциплінами. 5. Методологічні принципи та методи дослідження психології праці.	2
2,3,4	1. Праця як вид діяльності. 2. Психологія вивчення професій. 3. Класифікація професій. 4. Професіографія, професіограма, психограма. 5. Загальна характеристика професій типу «людина-людина». Загальна характеристика професій типу «людина – природа». Загальна характеристика професій типу «людина – техніка». Загальна характеристика професій типу «людина – знакова система». Загальна характеристика професій типу «людина – художній образ». 6. Мотивація трудової діяльності. 7. Психологічні теорії мотивації. 8. Управління мотивацією праці. 9. Методи і методики дослідження мотивів.	6
5,6	1. Шляхи розвитку трудової діяльності. 2. Екстремальні, субекстремальні та особливі умови діяльності. 3. Психологічна готовність до діяльності в екстремальних умовах. 4. Працездатність. Фактори та закономірності змін працездатності. 5. Несприятливі функціональні стани: втома, монотонія, стрес. 6. Шляхи, засоби і зміст заходів збереження працездатності. 7. Методики дослідження працездатності.	4
7,8	1. Соціально-психологічні феномени в групі. 2. Чинники, що впливають на ефективність роботи групи. Методики психологічної діагностики груп. 3. Організування добору, відбору кадрів. 4. Методи відбору працівників. 5. Оцінювання діяльності персоналу. 6. Атестація персоналу організації. 7. Трудова адаптація, її сутність і види. 8. Психологічні особливості адаптації осіб зрілого та похилого віку. 9. Психологічні питання безпеки праці.	4
9,10,11	1. Ергономіка як складова психології праці. 2. Основні теоретичні положення ергономіки. 3. Методи і засоби ергономічних досліджень. 4. Антропометричні дослідження. 5. Дослідження санітарно-гігієнічних умови праці.	6

	Дослідження естетичних умови праці. 6. Значення кольору в ергономічному вдосконаленні виробництва. 7. Раціональне планування та організація робочого місця. 8. Оснащення робочого місця. 9. Фактори впливу на працездатність та втомлюваність людини фізичних та психологічних факторів виробничої діяльності. 10. Режим праці та відпочинку. 11. Ергономіка та дизайн робочого одягу. 12. Рекомендації ергономіки щодо оформлення інтер'єру.	
Усього		22

11. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми навчання
	Лабораторні заняття не передбачені	-

12. Самостійна робота

Метою самостійної роботи студента є: навчитися працювати з літературними джерелами та електронними носіями, складати конспекти, аналізувати теоретичний матеріал, складати порівняльні таблиці, структурно-логічні схеми, порівнювати різні наукові концепції, теорії, закономірності та робити висновки.

Види самостійної роботи студента:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять (написання конспекту, складання таблиць, структурно-логічних схем тощо);
- виконання індивідуальних самостійних робіт;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій програмі навчальної дисципліни;
- підготовка до виконання міжсесійного та підсумкового контролю знань;
- відвідування консультацій, за потреби (згідно графіку консультацій кафедри психології та педагогіки);
- підготовка до складання диференційованого заліку за контрольними питаннями.

Питання для самостійного вивчення студентами

№ з/п	Назва питань	Кількість годин для денної форми навчання
1.	Взаємозв'язки психології праці з іншими дисциплінами. Методологічні принципи та методи дослідження психології праці.	10
2.	Мотивація трудової діяльності. Психологічні теорії мотивації. Управління мотивацією праці. Методи і методики дослідження мотивів.	12
3.	Несприятливі функціональні стани : втома, монотонія, стрес.	12

	Шляхи, засоби і зміст заходів збереження працездатності. Методики дослідження працездатності.	
4.	Методи відбору працівників. Оцінювання діяльності персоналу. Атестація персоналу організації. Психологічні особливості адаптації осіб зрілого та похилого віку. Психологічні питання безпеки праці.	12
5.	Фактори впливу на працездатність та втомлюваність людини фізичних та психологічних факторів виробничої діяльності. Режим праці та відпочинку. Ергономіка та дизайн робочого одягу.	12
Усього		58

13. Індивідуальні завдання

Не передбачено планом.

14. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

Словесні та наочні методи навчання використовуються під час лекцій, практичних занять, консультацій, практичні – при проведенні практичних занять.

Під час проведення лекцій використовуються такі словесні методи як розповідь і пояснення.

До числа наочних методів, які застосовуються при викладанні дисципліни, належать: ілюстрація, демонстрація.

15. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєннями студентами навчального матеріалу здійснюється шляхом опитування й оцінювання знань студентів під час практичних занять, оцінювання виконання студентами самостійної роботи, проведення і перевірки письмових контрольних робіт, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань студентів залежить від викладача і доводиться до їхнього відома на першому практичному занятті.

Модульний контроль є частиною поточного контролю і має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь, що формують відповідний модуль. Він реалізується шляхом проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування чи написання студентами контрольних робіт), проводиться наприкінці кожного змістового модулю за рахунок аудиторних занять, під час групових консультацій або ж за рахунок часу, відведеного на самостійну роботу студентів. На підставі результатів модульного контролю здійснюється міжсесійний контроль (атестація).

Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційованого заліку.

16. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання, тестування та самостійна робота					Індивідуальне завдання	Диференційований залік	Сума
<i>Змістовий модуль 1</i>							
T1	T2	T3	T4	T5	-	30	100
10	10	10	10	30			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна рейтингова система оцінювання	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою для диференційованого заліку
90 – 100	A – відмінно	5 – відмінно
82 – 89	B – дуже добре	4 – добре
74 – 81	C – добре	
64 – 73	D – задовільно	3 – задовільно
60 – 63	E – достатньо	
35 – 59	FX – незадовільно з можливістю повторного складання	2 – незадовільно
0 – 34	F – незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них:

– при семестровому контролі у вигляді диференційованого заліку на поточний контроль може бути відведено від 70 до 100 балів (для допуску до диференційованого заліку необхідно мати не менше 35 балів поточної успішності).

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються наступним чином:

- робота на практичних заняттях (усні відповіді, виконання практичних завдань, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних занять) – до 70 балів.

Присутність на лекціях не оцінюється в балах. Пропуски практичних занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене практичне заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів. При тривалій відсутності студента на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії.

Студент, який повністю виконав програму навчальної дисципліни і отримав достатню рейтингову оцінку (не менше 35 балів у випадку диференційованого заліку), допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

2. Підсумковий контроль Підсумковим контролем диференційований залік. Він здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті імені Юрія Кондратюка».

17. Методичне забезпечення

1. Ергономіка та психологія праці: методичні рекомендації до практичних занять для студентів спеціальності 053 Психологія другого (магістерського) рівня вищої освіти. / Укл. Є.Г. Хоменко. Полтава: Полтавський національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2024 року. – 10 с.

18. Рекомендована література

Базова

1. Балл Г. О., Бастун М. В., Гордієнко В. І., Красильникова Г. В., Красильников С. Р. Психологія праці та професійної підготовки особистості : навч. посіб. Хмельницький : ТУП, 2001. 330 с.
2. Ергономіка: Навчально-методичний посібник / Гервас Ольга Геннадіївна. Умань: видавничо-поліграфічний центр «Візаві». 2011. 130с.
3. Кириченко В.В. Психологія праці та інженерна психологія : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 240 с.
4. Малхазов О.Р. Психологія праці: навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2010. 208 с.
5. Рибалка В.В. Психологія праці особистості : навч.-метод. посіб. К. : КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2000. 60 с.

Допоміжна

1. Синявський В.В. Професіограми і психограми професій педагогічного спрямування: метод рекоменд. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 84 с.
2. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці : підручник. – К. : КНЕУ, 2003. 367 с.
3. Помиткіна Л. В. Психологічні особливості підготовки менеджерів до діяльності в надзвичайних ситуаціях. *Актуальні проблеми психології : Зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. К. : «Логос», 2007. Т.7. Вип. 13. С. 124–129.
4. Психологія праці та інженерна психологія : навчальний посібник для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 053 «Психологія» - 2-ге вид., перероб. і доп. / укладач О.С. Юрков. Мукачево: МДУ, 2018. 187 с.
5. Психологія праці: навч. посібник: для здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня зі спеціальності 015 - Професійна освіта (за ред. Є. Л. Скворчевської). Харків: Держ. біотехнол. ун-т, 2022. 160 с.
Матюха М. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібник. К. : Університет «Україна», 2007. 306 с.

19. Інформаційні ресурси

1. Сторінка курсу на платформі Moodle: <https://dist.nupp.edu.ua/course/view.php?id=6288>